

NOTAT TIL HS – NKKs ROVDYRPOLICY

1) BAKGRUNN

NKKs Hovedstyre vedtok følgende rovdyrpolicy i sin behandling av sak 7/15:

- *NKK skal arbeide for å ivareta interesser til hund og hundeeier. Hundevelferd er styrende.*
- *NKK skal aktivt arbeide for at det fortsatt skal være mulig å ha hund løs i utmark utenfor båndtvangstiden.*
- *Naturens mangfold må forvaltes på en slik måte at det fortsatt skal være mulig å drive jakt og friluftsliv med hund på tradisjonsrik måte også i framtiden.*
- *Alt levende skal respekteres, og høsting av naturens ressurser må foregå i tråd med lov/forskrift fra de nasjonale myndigheter på en slik måte at naturens mangfold ivaretas.*
- *NKK skal være en aktiv påvirker i arbeidet med lover og forskrifter når det gjelder rovviltforvaltning.*
- *NKK skal aktivt arbeide for å ivareta de lange tradisjonene vi har i Norge med bruk av jakthunder under utøvelse av jakt, også med løshund.*

Hovedstyret vedtok deretter følgende hovedmål og delmål for å følge opp vedtak om endret rovdyrpolicy i sin behandling av sak 26/15:

Hovedmål:

- *NKKs rovdyrpolicy skal følges opp for å*
  - *redusere trusselen mot hund*
  - *bidra til økt hundevelferd.*
- *Basert på fakta skal NKK arbeide aktivt for en rovdyrpolitikk som både ivaretar redusert trussel mot hund, økt hundevelferd, hundeeiers og andre interesser i samfunnet.*

Delmål:

- *Etablere en midlertidig kompetansegruppe for oppfølging av NKKs rovdyrpolicy. Arbeidsgruppen oppnevnes av Hovedstyret og kan bestå av representanter fra jakt, sport/brukshund, friluftsliv, familiehund, tjenestehund, utstilling, administrasjon og Hovedstyret. Representantene bør ha kompetanse innenfor jus, forvaltning, mediehåndtering mv. Arbeidsgruppen skal gi sitt innspill innen 1. mai 2015.*
- *Gjennomgå og gi innspill til hva som skal være NKKs oppgave og engasjement på området.*
- *Kartlegge aktuelle samarbeidspartnere samt kontakter i det politiske miljøet.*
- *Styrke kunnskapen i NKK om rovdyrforvaltning og behovet for å ha en rovdyrpolitikk i Norge basert spesielt på å redusere trusselen mot hunder og øke hundevelferden.*
- *Hovedstyret oppnevnte følgende til kompetansegruppen, Ingvild Svorkmo Espelien fra HS, Knut J. Herland, Geir Morten Søgård, Fredrik Aalerud, Einar B. Rønneberg, Anne Hofmo Bjølgerud fra*

2) KOMPETANSEGRUPPENS ARBEIDSOPPGAVER OG KILDER

Kompetansegruppens arbeidsoppgaver har vært som følger:

1. Styrke kunnskapen i NKK om rovdyrforvaltning og behovet for å ha en rovdyrpolitikk i Norge
2. Benytte denne kunnskapen for å argumentere for en rovdyrpolitikk basert spesielt på å redusere trusselen mot hunder og øke hundevelferden.
3. Kartlegge aktuelle samarbeidspartnere samt kontakter i det politiske miljøet.
4. Gjennomgå (hva) og gi innspill til hva som skal være NKKs oppgave og engasjement på området.

Rovdyrsaken er en vanskelig samfunnskonflikt, som også er svært kontroversiell internt i NKK som organisasjon. På bakgrunn av dette har det vært avgjørende for gruppen å ta tydelig standpunkt til hvilke kilder NKK skal benytte for å heve vår kompetanse i dette spørsmålet – og deretter støttes oss til i vår argumentasjon for hundesaken. På bakgrunn av dette er alle kilder det refereres til i dette notat offentlige eller vitenskapelig anerkjente.

Hovedkilder i notatet er www.rovviltportalen.no og rapporten «Den skandinaviske vargen». Sistnevnte er en rapport utarbeidet av SKANDULV 1998 – 2014 på forespørsel fra Miljødirektoratet i Norge.

Grunnet NKKs fokus på hundevelferd har det vært naturlig for arbeidsgruppen å ha mer fokus på ulv enn andre rovdyr. Dette fordi tallene viser at de hunder som angripes av rovdyr i et overveiende flertall av tilfellene angripes av ulv.¹

3) OM ULVEN I NORGE OG SØR-SKANDINAVIA

Ulvene som opptrer i Sør-Norge i dag utgjør en del av en sør-skandinavisk bestand med tyngdepunkt i Sør-Sverige. Opprinnelsen til denne bestanden var tre ulver som på 1980- og 90-tallet utvandret fra den finsk-russiske bestanden.

Dette er årsaken til at ulvene i Sør-Skandinavia er svært nært beslektet med hverandre. Innvælingen i bestanden kan ha negative effekter. Innvandring av ulv fra den finsk-russiske bestanden har derfor stor betydning for den skandinaviske ulvebestandens overlevelse på lang sikt.²

Forvaltningsområdet for ynglende ulv:

---

¹ Kilde: «Den skandinaviske vargen»

² Kilde: Rovviltportalen (<http://www.rovviltportalen.no/content/2695/Biologi>)

Stortinget vedtok i 2004 et avgrenset område hvor det nasjonale målet om 3 årlige ungekull av ulv skal oppnås. Forvaltningsområdet for ynglende ulv har følgende avgrensning:

- Hedmark: Hele fylket med unntak av kommunene Nord-Odal, Stange, Hamar, Løten, Ringsaker, Åsnes vest for Glomma, Våler vest for Glomma, Elverum vest for Glomma, Åmot vest for Glomma, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga og Os.
- Akershus: Hele fylket med unntak av kommunene Hurdal, Eidsvoll, Nannestad, Gjerdrum og Nittedal øst for Nitelva.
- Oslo: Hele fylket.
- Østfold: Hele fylket.

4) BESTANDSMÅL

Dagens forvaltning av de norske rovviltartene bygger på St.meld. nr. 15 (2003-2004) Rovvilt i norsk natur, Stortingets behandling av denne (Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforliket av 2011. Målsettingen er å sikre overlevelsen av gaupe, jerv, brunbjørn, ulv og kongeørn i norsk natur, samt deres leveområder.³

Nasjonale bestandsmål:

Stortinget har fastsatt nasjonale mål for antall årlige ynglinger, altså ungekull for hver rovviltart. Det nasjonale bestandsmålet for ulv er 3 årlige ungekull innenfor forvaltningsområdet for ulv.

Regionale bestandsmål:

Bestandsmålene for hver rovviltart er fordelt på de 8 forvaltningsregionene for rovvilt. Dersom bestandsmålet for en region er oppnådd er det den regionale rovviltnemnda som har ansvaret for forvaltningen av arten.

³ Kilde: Rovviltportalen (<http://www.rovviltportalen.no/content/2705/Bestandsmal>)

Bestandsstatus:

Vinteren 2013/2014 ble det registrert ca 30 ulver med helnorsk tilhold, og ca 50 ulver i grenseområdet mellom Norge og Sverige.⁴

ROVDATA 18/3-15.: Det er så langt registrert 67-70 ulv i Norge i vinter. 34-37 av disse er kun påvist innenfor Norges grenser. I Norge og Sverige er det 400 ulv. For Norden har Rovdata registrert 65 ulveflokker.⁵

Bestandsmål for ulv oppnådd:

I 2010 ble det for første gang etter at bestandsmålet ble fastsatt, registrert ungekull i 3 helnorske revir, og de siste årene har det vært 3 årlige ungekull innenfor forvaltningsområdet i Norge. Også vinteren 2013/2014 ble det registrert 3 ungekull av ulv innenfor forvaltningsområdet i Norge. I tillegg ble det registrert 5 familiegrupper av ulv på grensen mellom Norge og Sverige. Når bestandsmålet er oppnådd er det de regionale rovviltmyndene som har forvaltningsmyndighet for ulv i Norge.⁶

Bevegelsesmønster og atferd

Ulven vandrer over store områder, noe som påpekes i moderne forskning. Et eksempel på dette er Wabakken og Zimmermann, som i sin forskning påpeker at ulv i øst trekker vestover mot Norge, og ulv i Norge trekker østover mot Sverige, Finland og/eller Russland.⁷

Videre er det også kjent at en ulv fra Hedmark vandret til Finnmark, og derfra videre inn i Finland. Ovevente vil kunne åpne for at et dyreslag som ulven, med sine store vandringer, vil kunne dekkes av Bernkonvensjonen, og at flere nabostater kan gå sammen om å sikre en art.⁸

5) BESTANDEN I SKANDINAVIA

Bestanden i Skandinavia:

Totalt i Skandinavia ble det registrert 350-410 individer vinteren 2012/2013. Bestanden har hatt en stor økning den siste tiårsperioden.⁹

Sporing av ulv:

Ulv i Norge blir overvåket gjennom sporinger på snø og innsamling og analyse av innsamlede hår og ekskrementer. Gjennom dette får vi kunnskap om hvor mange ungekull som blir født hvert år, samt hvor mange individer det er i bestanden.

---

⁴ Kilde: Rovviltportalen.no (<http://www.rovviltportalen.no/content/2697/Bestandsstatus>)

⁵ Kilde: Rovdata: <http://www.rovdata.no/Ulv/Bestandsstatus.aspx>

⁶ Kilde: Rovviltportalen.no (<http://www.rovviltportalen.no/content/2697/Bestandsstatus>)

⁷ Kilde: Aftenposten: <http://www.aftenposten.no/viten/5myter/Fem-myter-om-ulv-7720888.html>

⁸ Kilde: Høgskolen i Hedmark (<https://www.hihm.no/om-hoegskolen/nyheter/eldre-nyheter/2014/en-ulv-fra-hedmark-setter-verdensrekord>)

⁹ Kilde: Rovviltportalen.no (<http://www.rovviltportalen.no/content/2697/Bestandsstatus>)

Høgskolen i Hedmark på Evenstad har ansvaret for å spore ulveflokker, par og stasjonære, enslige individer i Norge. Statens naturoppsyn (SNO) følger opp de individene som ikke har etablert egne territorier. Overvåkingen foregår i nært samarbeid med svenske myndigheter.

Rovdata har ansvaret for å kvalitetssikre og sammenstille data, og rapporterer resultatene til Miljødirektoratet. Årlig bestandsstatus for ulv i Skandinavia og Finland presenteres 1. september hvert år.

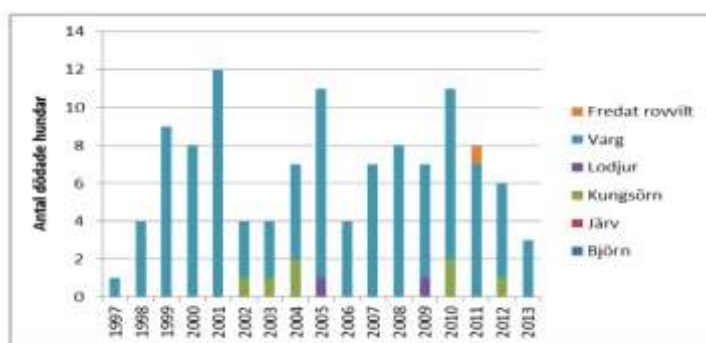
6) SKADER PÅ TAMME DYR

Til tross for meget god tilgang på ville byttedyr i Skandinavia dreper ulven årlig tamme dyr, inkludert hunder. I takt med at ulvestammen øker i antall og geografisk spredning, øker også antallet drepte husdyr og hunder. Dette er utvilsomt den viktigste årsaken til konflikten mellom mennesket og ulven i Skandinavia i dag, slik som i andre deler av verden hvor ulven lever. Av husdyr (ikke inklusive rein) er det oftest sau som angripes, men enkelte angrep på bufe forekommer også.

I perioden 1997-2013 har det totale antallet husdyr angrepet av rovdyr i Sverige variert fra 22 (1998) og 493. I 2013 ble totalt 449 husdyr (bufe og sau) angrepet av rovdyr. I Norge har det totale antallet husdyr angrepet av variert fra 56 (2006) og 625 (2002).¹⁰

At ulven dreper hund er ikke unikt for Skandinavia. Det som gjør hunder mer utsatt for angrep fra ulv i vår del av verden er at vi her har en tradisjon for å jakte med løse hunder, noe som er relativt uvanlig i andre deler av verden.

I perioden 1997 – 2013 har det totale antallet hunder angrepet av rovdyr variert fra 0 (1997) til 70 (2009) i Sverige. I Norge har tallet variert fra 1 (1997) til 12 (2002). I 2013 ble 3 hunder drept av rovdyr i Norge. Kun ti av angrepene i denne tidsperioden ble utført av annet rovdyr enn ulv.¹¹

12

¹⁰ Kilde: SKANDULV 1998-2014: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kld/kl/klima-og-skogprosjektet/skandulv.pdf> (S. 41)

¹¹ Kilde: SKANDULV 1998-2014: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kld/kl/klima-og-skogprosjektet/skandulv.pdf> (S. 41)

¹² Kilde: SKANDULV 1998-2014: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kld/kl/klima-og-skogprosjektet/skandulv.pdf> (S.79)

7) ULVESPØRSMÅLET SOM SAMFUNNSKONFLIKT

Skiftet fra en nøytral til en mer tydelig rovdyrpolicy innebærer økt behov for forståelse av rovdryrsaken som en vanskelig samfunnskonflikt. Denne samfunnskonflikten har mange interessentgrupper – nå også NKK. Og i den interessentgruppen NKK fra og med nå representerer vil man igjen finne mange og tydelige grupperinger. På bakgrunn av dette er det svært viktig å forstå hvilke elementer og krefter som typisk kjennetegner samfunnskonflikter av denne typen.

På Vargsymposiet 2015 i Vålådalen i Sverige presenterte professor Thomas Jordan ved Institutt for sosiologi och Arbetsvetenskap ved Göteborgs Universitet teori om vanskelige samfunnskonflikter og dens typiske egenskaper, samt forslag til håndtering av slike konflikter:

Typiske egenskaper ved vanskelige samfunnskonflikter:

- Årsakssammenhengen er gjerne svært kompleks
- Konflikten preges og vanskeliggjøres av mange ulike interesser
- Konflikten har gjerne mange perspektiver
- Konflikten preges av sterke meninger og sterke følelser
- Det vil være utfordrende å dele opp problemet i mindre områder, da konflikten ofte vil være for sammensatt
- Man vil se et stort behov for systemiske forandringer (offentlig regulering)
- Konfliktene pågår gjerne over lang tid, og håndtering må derfor være tilsvarende langsiktig; problemene må håndteres over lang tid, og perspektivet er gjerne flere tiår.

En strategi for håndtering av NKKs interesser må derfor også preges av langsiktig perspektiv.

8) ULVESPØRSMÅLET INTERNT I NKK

NKKs høring vedrørende rovdyrpolicyen mottok 12 høringsvar. Antallet svar er trolig ikke representativt for det engasjementet som hundefolket i Norge i dag har i denne saken.

Det er flere årsaker til at en mer tydelig rovdyrpolicy er en utfordring både å utarbeide og å implementere for NKK. Vi har et mangfold av synspunkter på rovdyrforvaltning i NKK i dag – dette er et ubestridelig faktum som NKK må leve med.

Det er tre grupperinger i NKKs medlemsmasse som må antas å ha en særskilt interesse av en mer tydelig rovdyrpolicy:

1) Jegere

De av NKKs medlemmer som bruker løshund under jakt er vesentlig mer utsatt for angrep fra ulv. Det er svært viktig at en rovdyrpolicy ivaretar disse medlemmenes interesser. NKK som organisasjon bør også ivareta den måten vi tradisjonelt har bedrevet jakt på i Norge, da dette er en del av vår kulturarv som også påvirker både avl

og hold av hund i Norge. Man ser nå blant annet at sort elghund har økt i popularitet – en av årsakene til dette kan antas å være behov for bandhund kontra løshund. Tilsvarende ser man at harehundene har kritiske registreringstall. Harehundmiljøet peker på rovdyrproblematikken som en årsak til dette. Dette må tas på alvor, også i NKKs rovdyrpolicy.

2) Eiere av ettersøkshunder

Et annet segment av NKKs medlemmer som må antas å merke en økning av ulv og andre rovdyr er de medlemmene som har ettersøkshunder. Disse hundene er i sitt arbeid like utsatt som hunder på jakt. NKK som organisasjon bør ivareta muligheten for å benytte seg av hunder til ettersøk, da dette er en viktig samfunnsoppgave.

3) Medlemmer som er bosatt i sonen

Enkelte av NKKs medlemmer som er bosatt i sonen føler frykt og frihetsberøvelse. Dette må tas hensyn til. Utfordringen er at følelsen av frykt og frihetsberøvelse er subjektiv, oppleves forskjellig, og derfor er vanskelig målbar. En policy som inkluderer en målsetting om at ulven skal skytes på, og på den måten holdes sky, og at streifdyr skal kunne tas ut, vil med stor sannsynlighet medføre en større grad av trygghet for de som bor i sonen. Myndighetene har i senere år jobbet for å få ned saksbehandlingstiden, slik at enkeltdyr kan tas ut. Dette, samt at det gis unntakstillatelser uten at det allerede har skjedd skade (dvs. skadeforebyggende tiltak), bidrar til å dempe bekymring og konfliktnivået i sonen.

Flere segmenter av norske hundeeiere, og av NKKs medlemsmasse, har en generelt positiv holdning til ulv og andre rovdyr. Disse må også antas å ha et ønske om å ha en større ulvestamme i Norge, og vil trolig ha mindre forståelse for følelsen av frihetsberøvelse som oppleves av de ovennevnte grupperingene.

1) Friluftsmennesker uten jaktinteresse som er for ulv

Det finne mange medlemmer innenfor våre klubber som har stor interesse for friluftslivet og som er for ulv. Blant annet er det grunn til å anta at et flertall av Norsk Polarhundklubbs medlemmer kan være for ulv, gitt typen hund disse medlemmene har en interesse for.

2) De likegyldige

En del av NKKs medlemmer vil trolig ikke ha sterke meninger om ulv og andre rovdyr. Dette er eiere av hunder som ikke brukes til jakt, gjerne bosatt i deler av landet hvor det ikke finnes ulv. Det må tas høyde for at enkelte av disse vil anse en skarpere rovdyrpolicy som unødvendig, og at de vil ha et ønske om at NKK skal prioritere annerledes. Eksempler på problemstillinger som av enkelte vil oppleves som mer viktige enn rovdyrproblematikken er båndtvang og raseforbud.

3) «Vanlige» hundeeiere som brenner for dyrevelferd

NKK har i de senere årene hatt en tydelig målsetting om å være mer proaktive når det gjelder dyrevelferdsspørsmål, blant annet for å rekruttere den «vanlige» familiehundeieren. Det finnes over 500 000 hunder i Norge i dag. I tillegg ser man at antallet blandingshunder og uregistrerte hunder er økende. En andel av de «vanlige» hundeeierne som NKK ønsker å innlemme, i tillegg til de familiehundeierne som allerede er medlemmer, er også tilhengere av grupper som NOAH, Dyrevernalliansen, WWF og lignende. Disse vil gjerne ha en skarp holdning i spørsmål som pelsdyrnæring og rovdyrforvaltning. Deres forståelse for følelsen av frihetsberøvelse som oppleves av de som bor i ulvesonene må antas å være liten. Kontrasten mellom denne grupperingen og de som bor i ulvesonen, særlig jegere, må sies å være hovedutfordringen i ulvespørsmålet internt i NKK.

NKK skal ivareta interessene til alle de ovennevnte grupperingene. I tillegg skal NKK fremstå samlet for hele det organiserte hunde-Norge, både internt i organisasjonen og ovenfor alle utvalg, offentlige instanser og organisasjoner som vi samarbeider med. I dette arbeidet må NKK være konfliktdempende, særlig på de deler av organisasjonen som representerer ytterpunktene i debatten. I tillegg må NKK fremme aksept og toleranse for besluttede myndigheter i hele organisasjonen. Dette for å fremstå som en konstruktiv og seriøs bidragsyter i debatten.

9) HVA KAN NKK ARGUMENTERE FOR?

Gitt de mange synspunktene på ulv og rovdyr, både i NKK og samfunnet generelt, er det en utfordring å etablere hva NKK kan argumentere for og ikke. I arbeidet med rovdyrpolicyen og med å påvirke myndighetene i deres lovarbeid bør følgende prinsipper være styrende:

- I. **NKK forholder seg til rovdyrforliket.** Enkelte deler av NKKs medlemsmasse ønsker å utfordre rovdyrforliket. Dette anses ikke for å være hensiktsmessig for debatten slik den nå står, hverken internt i NKK eller i samfunnet ellers.
- II. **NKK forholder seg til den etablerte ulvesonen.** Hovedproblemet anses ikke for å være sonen i seg selv, men måten enkeltindivider som utgjør skade forvaltes på, det være seg innenfor sonen eller ikke.
- III. **Ulven må jaktes på for å holdes sky** - også her gjelder dette både i og utenfor sonen.
- IV. **Enkeltindivider som utgjør skade eller opptrer aggressivt kan tas ut** – også her gjelder dette både i og utenfor sonen
- V. **Også grenseindivider bør telles** - 50% av de individer som er i grenserevir bør også inkluderes når bestanden måles.

NKK mener det vil være hensiktsmessig å oppfordre myndighetene til å informere norske hundeeiere om følgende, slik at norske hundeeiere kan føle seg trygge:

- I. **Informere om hvor det er utrygt å jakte med løshund.** Myndighetene kan etablere kanaler/verktøy for bedre å informere jegere om hvor det er trygt/utrygt å jakte med løs hund. Dette gir jegere muligheten til enten å

avvente med jakten, eller oppsøke annet område, om dette er mulig. Rovdyrforkjempere har argumentert med at denne typen informasjon kan føre til ulovlig jakt. Her er det viktig for NKK og andre organisasjoner å presisere at dette er et lovbrudd som det bør slås hardt ned på.

- II. Gi råd til hundeeiere om hvordan de kan beskytte hundene sine mot rovdyr.** Dette gjelder ikke bare ulv, men også andre rovdyr, jf. rovfugl og tak på hundegårder.

10) NYERE FORSKNING OM ULV

Mye forskning vedrørende ulv er lagt frem siste 2 år. Blant denne forskningen kan to doktorgradsavhandlinger nevnes:

- 1) *Barbara Zimmermann: Predatory behaviour of wolves in Scandinavia – PhD-thesis*

Fullstendig avhandling (engelsk): <http://www.slu.se/Documents/externwebben/nj-fak/ekologi/forskning/skandulv%20dokument/Zimmermann%202014%20Predatory%20behaviour%20of%20wolves%20in%20Scandinavia.pdf>

Norsk sammendrag:

<http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/194207/1/PhD%20thesis%20Barbara%20Zimmerman.pdf>

Hovedpunkter i avhandlingen: Ulvens føde er 95% elg. Ca. 90 % av føden er elgkalver fra tidlig vår til høst. På vinteren er fortsatt 95% av føden elg, herav ca. 72% kalv. Dr. Zimmermann påpeker at elgbestanden i Skandinavia er regulert gjennom målrettet forvaltning, og at ulven er heller en limiterende enn regulerende faktor på elgbestanden

- 2) *Kristin Evensen Gangås - Attitudes towards large carnivores and acceptance of illegal hunting*

Fullstendig avhandling (engelsk): <http://www.slu.se/Documents/externwebben/nj-fak/ekologi/forskning/skandulv%20dokument/Gang%C3%A5s%202014%20Attitudes%20towards%20large%20carnivores%20and%20acceptance%20of%20illegal%20hunting%20%E2%80%93%20the%20importance%20of%20social%20attitudes%20and%20scales%20in%20large%20carnivore%20management.pdf>

Avhandlingen tar blant annet for seg menneskers varierende holdning til rovdyr og ulovlig jakt, blant annet basert på faktorer som nærhet til områdene med høy rovdyr tetthet, syn på dyrevelferd og miljøvern.

Nyttige linker:

- **SKANDULV 1998-2014:**
<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kld/kl/klima-og-skogprosjektet/skandulv.pdf>

- Rovviltportalen: <http://www.rovviltportalen.no/>

Vedlegg:

- 1) Høringsinnspill til Klima- og miljødepartementet oversendt 28. mai 2015
- 2) Pressemelding sendt ut i forbindelse med høringsinnspillene